

NAŠ TEDNIK

KULTURNO-POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 1. marca 1950

Številka 9

Nov čas v starem duhu

Kljub vsem izkušnjam zadnjega desetletja se v deželi poraja zopet stari duh, ki je povzročil toliko zla, duh narodne nestrpnosti.

Zopet so na delu združene moči, ki hočejo poznati v deželi samo nemške interese, ki hočejo načrtno zbrisati zadnje ostanke slovenščine v šoli.

„Volkszeitung“, glasilo koroške ÖVP, je prineslo v zadnjih tednih ponovno poročila iz velikovškega okraja, po katerih se je baje razpravljalo na različnih ÖVP-zborovanjih o dvojezičnem šolstvu. Na vseh teh zborovanjih so divje napadali obstoječo uredbo o dvojezičnem šolstvu in zahtevali njeno odstranitev. Preden se bavim s posameznimi poročili, hočem pibiti predvsem tri dejstva:

1. Do začetka letošnjega leta so se glasila vsa več ali manj uradna poročila o dvojezičnem šolstvu, katera so prihajala pretežno iz okraja Velikovec, popolnoma pohvalno in pozitivno. Čudno se zdi, zakaj naj bi bila postala dvojezična šola šele po štirih letih svojega obstoja nemogoča. Kakor pa je izjavil g. Messner sam, so bila ta poročila skrajno nediplomatična (... torej le resnična!)

2. Do danes so prihajala poročila o nezadovoljstvu z dvojezičnim šolstvom izključno iz okraja Velikovec. Čudno, da se nista oglasila tudi že Rož ali Zilja. Še zadnje poročilo o učiteljski konferenci v Maloščah v sredi februarja se glasi popolnoma pozitivno. Ali je tu režijska napaka? Ali manjka tam velenemških strokovnjakov, kakor ga ima Podjuna v nadučitelju Messnerju? Radevolje ga jim za nekaj časa odstopimo.

3. Poročila o nezadovoljstvu prebivalstva z dvojezičnim šolstvom prihajajo tudi iz velikovškega okraja izključno iz zborovanj, na katerih govori dr. Karisch. Zdi se, da se hoče ta mož ravno v Podjuni ovekovečiti in ravno za Podjuno nekaj ustvariti. Kaj pa, če bi g. dr. Karisch posvetil to pažnjo obupnemu stanju naših cest in mostov itd. Saj ima menda poleg patenta za vzgojne eksperimente tudi poverjeno še to nalogo.

Zanimivo bo vsekakor vedeti, kaj bodo zastupljevalci sožitja med Slovenci in Nemci odgovorili na ta tri dejstva.

Pa še nekaj zanimivosti. V enem izmed zgoraj omenjenih poročil iz Velikovec je povedano, da se je dr. Karisch izrazil tam nekako sledeče: ... „Posebno razveseljivo pa je, da se je tudi VDU postavil v vprašanje dvojezične šole na stališče vladnih strank, da tudi ta zahteva ureditev šolstva na demokratični podlagi svobode o izbiranju šole in o pravici staršev pri določitvi učnega jezika...“ Par tednov prej je bruhal g. dr. Karisch istotako v Velikovcu ogenj in žveplo na VDU in ga označil kot „smrtno nevarnost za Avstrijo“. — Na zadnjem zborovanju pa so gotovo zapeli znano „Brüder, reicht die Hand zum Bunde...“ Torej, kakor prav pride.

Sadovi te gonje niso izostali. Saj je bil namig jasen dovolj. Par dni pozneje že ve poročati „Volkszeitung“, da so v Velikovcu izvedli (sicer brez vsake pravne podlage) glasovanje proti dvojezičnemu šolstvu. V prihodnjih dneh pa nameravajo izvesti podobna glasovanja v Gredinju in Zelezni Kapli.

Jasno je dvoje: Trdna volja ÖVP, da poizkusi strmoglaviti dvojezično šolo in da je to šele začetek trdovratne gonje. Tudi metoda je znana: Ustvari nerazpoloženje in sovraštvo — nato pa udari. Če pomislimo na zveze z VDU, ne rabimo več komentarja. Saj so tam zbrani strokovnjaki, ki so s svojo nadčloveško modrostjo skozi 7 let reševali narodnostne probleme. Da so s tem izzvali vojno, katera je zahtevala 30 milijonov mrtvih in končno vojno izgubili — to je vsekakor premalo, da bi te ljudi spametovalo.

Kako so v Londonu in na drugih mirovniških konferencah igrali ravno dr. Karisch in njegovi somišljeniki demokrate z odredbo o dvojezičnem šolstvu, to so menda pozabili. Saj je dr. Karisch ravno v Velikovcu pred leti naglasil: „Gerade diese Verordnung war unser stärkster Trumpf gegen die Argumentation dr. Beblers...“

Kakšno pa je dejansko stanje na dvojezičnih šolah? Kot je znano, bi se moral pouk od 1.—3. šolskega leta vršiti dvojezično, od 4.—8. šolskega leta pa je 4 oziroma 3 tedenske ure slovenščina učni predmet, učni jezik pa je v ostalih predmetih nemški.

Pouk nemščine na račun slovenščine torej sploh ne trpi. Saj je povsodi znano dejstvo, da ob koncu šolske dobe pišejo in govorijo otroci iz dvojezičnih šol brezprimerno boljše nemško, kot otroci iz enojezičnih nemških šol.

Kjerkoli se ta odredba torej izvaja, dvojezičnost za učitelja sploh ne predstavlja nobenega problema. Preko dvojezičnega pouka vsaj v prvih letnikih pa učitelj v naših krajih sploh ne more. Zakaj? Znano je, da je v vseh vaseh širom južne Koroške ne glede na strankarsko pripadnost — občevalni jezik slovenski in da, krajevno različno 70—95% otrok ob stopu v šolo sploh ne razume nemške besede. Kako naj torej poučuje učitelj te otroke, če hoče, da ga otroci sploh razumejo. Kdaj bi se torej dejansko izvajalo nasilje nad otrokom, če ne tedaj, ko bi učitelj peščici nemških otrok na ljubo poučeval nemško in tako pretežno večino slovenskih otrok zapostavljal.

Da je slovenski otrok kljub dvojezičnemu pouku v stanu, tekem 8 let popolnoma priučiti se nemščine, nam dokazuje dejstvo, da je na neki meščanski šoli v Podjuni najboljše v nemščini deklica, ki je obiskovala dvojezično šolo in doma do vstopa v šolo sploh ni slišala nemške besede. „Purgarske“ mestne „frajle“ pa zaostajajo daleč za njo.

Poleg navedenih vzrokov pa indirektno govorijo za dvojezičnost pouka tudi osnovne določbe uradnih avstrijskih učnih načrtov, katere zahtevajo med drugim: Otroka naj se le polagoma povede iz domačnosti v šolsko občestvo, tako da bistvene spremembe v svojem novem šolskem življenju sploh ne občuti. V šoli naj se otrok počuti kakor doma. Snov za pouk naj se jemlje čimbolj iz otrokove okolice. (Bodenständigkeit!) Domača govorica otroka naj se posebno v začetku šolske dobe posebno upošteva. (Altersmundart). Kako naj se torej brez dvojezičnosti upošteva te vzgojno in psihološko dobro utemeljene zahteve?

Jasno je torej, da je obstoječa šolska odredba nujno potrebna in da tudi popolnoma odgovarja najmodernejšim pedagoškim spoznanjem.

Dejstvo je tudi, da v resnici med prebivalstvom ni nobenega nerazpoloženja proti dvojezični šoli — izjeme potrjujejo vedno le pravilo. — Celotni učitelji iz močno ponemčenih krajev ne vedo ničesar poročati o kakšnih protestih v zadnjih treh do štirih letih. Nerazpoloženje so šele pred tedni začeli ustvarjati

Pot zdrave pameti

Komaj dober teden še in spet bomo z glasovnico v roki vršili našo državljansko pravico. Tokrat bomo volili občinske odbore. Postavili bomo naše občinske parlamente in naše občinske vlade. Vohče občinske volitve bolj lahko jemljemo, ker smo še vse premalo demokrati. Če pa bi vedeli, da ima občinski svet do pičice iste dolžnosti in pravice za svoj okoliš, kakor deželni zbor za deželo in državni zbor za državo, bi jih morda resneje vzeli. Če bi vedeli, da proti županovi, na občinski svet oprti volji, celo glavar ali kancler ne uspeša, bi bili na te male upravne edinice našega podeželja že bolj ponosni.

Slika našega podeželja. — Čudno je na deželi. Od pondeljka do sobote smo si sosedje in se kličemo po imenih. Delo in življenje med tednom nam narekujeja skupnost in sosesščino. Medsebojno se pozdravljamo in si dajemo lepo besedo. Pa pride nedelja in obrazi so kot izmenjani. Da se srečamo na kakem zborovanju, prireditvi ali zabavi, se gremo Slovence in nemške nacionalce, socialiste in komuniste. Obrazi so nam mrki, beseda naša zadirčna, naravnost tuji smo si. No in če so to nedeljo povrh še volitve, se igramo stranke: Ti si socij, oni je nacij, spet oni je komunist in tu in tam kak Slovenec. Volimo stranke, ne iz prepričanja, marveč iz nadutosti, domišljije, bojazni ali strahopetnosti. Kaj že vemo o marksizmu, kaj o resničnem komunizmu, kaj o nacionalizmu! Godi se nam kot onim otročjim hitlerjancem, ki celih pet let nacizma niso izvedli ničesar o taboriščih, umorih in izseljevanjih. Ljudje božji, kje puščamo zdravo pamet? Namesto da bi izpovedali možato in odkrito svoje prepričanje, če ga imamo, ali da bi ga poiskali, če ga nimamo, pa se igramo kot otroci z ognjem do — požara.

V sovraštvo ni blagoslova. — Sovraštvo je slab cement. Na sovraštvo zgrajene zgradbe se prej ali slej poderejo. Pred 150 leti je francoska revolucija zasejala sovraštvo. Kronane glave so obglavili. Tisoče poslali pod žiljotino in stotisoče v zapore. Pa svet je hotel biti napreden in si je strašno dopadal v liberalnih strankah, v nacionalnih društvih, v kapitalističnih skupinah. Igral se je

napredne stranke in se je priigraval do revolucij, do prve in druge svetovne vojne. Vprašate, kako je bilo to mogoče. No, potom občinskih, deželnozbornih in državnoborskih volitev. Z glasovnico v roki! In ko je zagorelo prvič in je treskalo drugič, pa smo se spogledovali kot otroci pred gorečim skednjem. Vendar so nas trezni možje že davno svrili, da iz tega, v takozvani napredni smeri natrpanega sovraštva proti Bogu, Cerkvi, narodom in stanovom ne more priti ničesar dobrega. Sovraštvo žanje samo sovraštvo.

Vsaka revolucija je nasilje. — Po francoski revoluciji smo pred 30 leti imeli revolucijo v Rusiji. Sodobni zgodovinarji pravijo, da so med obema revolucijama nenavadne sličnosti. Tudi to jima je slično, da skušata svojim mislim utirati pot v ljudstvo pod firmo naprednosti. Vse, kar je proti, je reakcija. Ljudje pa smo tako radi napredni in tako neradi nazadnjaki. Kako strašna je kazen za slepoto liberalizma: Francosko podeželje je opustošeno, delavstvo zapada radikalizmu, pruski nacionalizem plačuje svoje nasilje z obrestmi, kapitalizem se rešuje z darovi. Naravni zakon je pač ta, da se grehi nad občestvi plačujejo še na tem svetu. Ta naravni zakon velja v isti meri tudi za komunizem. Vsaka revolucija požira svoje otroke, vsaka miselna zmota v svetu se sodi sama.

Pot krščanstva je zlata pot. — Porodilo se je krščanstvo iz neizmerne ljubezni. Ljubezen je njegova vsebina. Ljubezen njegova pot. Ne sovraži ljudi, obsoja le zmote in venomer svari pred sovraštvom in nasiljem. Molče trpi, ko ga napadajo od desne in leve in ga kamenjajo za njegovo doslednost in neustrašenost. Iz onostranstva je izšlo in v onostranstvo kaže pot. Zato je nepremagljivo in nezmagljivo. Neizprosna je bila njegova sodba pretiranega liberalizma in kapitalizma, enako neizprosna je njegova obsodba komunizma.

Možje in žene! Naj govori k občinskim volitvam zdrava pamet. Ne igramo se političnih strank, široko se ognimo vsem, ki propovedujejo sovraštvo in revolucijo. Naša pot boji pot bogoljubja, rodoljubja in domoljubja. Tako narakuje zdrava pamet.

Komunistični štrajki se nadaljujejo

V Italiji, predvsem pa v Franciji, nadaljujejo pod vodstvom komunistov s štrajki pod parolo „za boljše plače ter za preprečitev vojnih priprav“.

V Italiji je v parlamentu prišlo do tako burnih nastopov, da je članom vlade le komaj uspelo, rešiti se trdih pesti komunističnih in socialističnih poslancev. Govorilo se je tudi o tem, da bi v Italiji prepovedali komunistično stranko. To so zahtevali resni in merodajni krogi. Sicer pa izvedba take postave ni tako lahka, saj so ravno v Italiji komunisti in z njimi zvezani levi socialisti zelo močni. Ves problem je pač globlji, kot da bi se dal rešiti z eno postavo ali prepovedjo. Rekel bi skoro: prepozno prihajate in še zdaj ne hitro in odločno, kajti po pravični novi ureditvi razmere naravnost kričijo; tako na eni strani ogromna zemljiška posest maloštevilnih mogočnikov, na drugi pa lačni, siromašni poljedelci, obupne socialne razmere industrijskega delavstva predvsem na jugu dežele (n. pr. v Siciliji pri kohanju žvepla), in nerešeno vprašanje vedno naraščajoče brezposelnosti!

Izgleda, da je komunizem pridobil novega poleta, kot kažejo dogodki zadnjih tednov. Problem postaja zelo resen in na merodajnih mestih se sprašujejo, ka-

ko težavno še le bo, ko bo nehal Maršalov načrt, ko še za enkrat ni nobenih izgledov, da bi Evropa, razen par držav, kot je to n. pr. Belgija ali Švica, mogla res brez te pomoči izhajati.

AMERIKA IN BOLGARIJA

Po poročilu Reuterja so Združene države Amerike prekinile diplomatske zveze z Bolgarijo. Govornik zunanjega ministrstva je bolgarskemu predstavniku v Washingtonu predal noto, v kateri USA naznanjajo odpoklic svojih zastopnikov v Bolgariji in Bolgarijo pozivajo, da odpokliče svoje zastopnike v Ameriki. Amerika se pritožuje, da njeni zastopniki v Bolgariji niso uživali prostosti gibanja kot to odgovarja običajnim diplomatskim odnosom, dva zastopnika sta bila celo obsojena na smrt in tudi usmrčena. Verjetno bo prišlo tudi med Ameriko in Madžarsko do prekinitve diplomatskih odnosov, ker so tudi tam obsodili ameriškega diplomata na večletno ječo. Britanski krogi pa so mnenja, da je treba kljub vsem težavam vzdrževati diplomatske zveze z vhodnim blokom. Anglija je pač gospodarsko šibka in za nekaj funtov žrtvuje tudi kakega diplomata.

gotovi posamezniki s tem, da so pričeli sikati grozovita nasilja, kateremu so baje tako naenkrat podvrženi nemški otroci. Če njihovo pojmovanje čisto logično razvijamo dalje, potem bi moral biti tudi zakon o šolski obveznosti grozovito nasilje, ker se najdejo tudi še danes izjemoma slučajji, da starši svojih otrok ali sploh nočejo pošiljati v šolo ali pa storijo to le zelo neradi in neredno. Tudi to je potemtakem nasilstvo nad pravici staršev, vnebovpijoče nasilstvo celo, če potem oblast staršem nalaga tako dolgo denarno globo, da otrok vendarle prične hoditi v šolo.

Vzrok za gonjo proti dvojezični šoli izvira torej končno edino iz brezmejnega šovinizma, iz bolehnih domišljij o nemškem nadčloveku. Zanimivo je, da ravno isti gospodje vedno toliko govorijo o zedinjenih narodih Evrope. Da o tem problemu sploh najmanjšega pojma nimajo, to neizpodbitno priča njih šovinezem. Ali si morda predstavljajo te združene države Evrope pod vodstvom koroških šovinistov po receptu: „Dobro in demokratično je to, kar meni koristi?“ Svetovna javnost pa njih zlosti oziroma nezrelosti ne bo sodila po njihovih frazah, ki so danes takšne in jutri ravno nasprotnne, ampak po dejanjih. Zato ne vznemirjajte dežele, ne ustvarjajte umetnih težkoč tam, kjer jih ni.

Senca atomske bombe grozeče pada na svet, nas poziva k miru in medsebojnemu spoštovanju, razumimo klic časa! Ne pozabimo, da so časi drugačni in zahtevajo nove usmeritve. Tistim pa, ki se svojim zastarelim načelom ne morejo odpovedati, naj velja: Proč z narodnim šovinizmom, ki je popolnoma preživet in katerega sadovi so le sovražstvo, vojne in uničenje vsake kulture. Merodajni v deželi naj se dobro zavedajo, da velesile budno pazijo na pojave porajajočega se nacizma tako v Nemčiji kakor v Avstriji.

Anglija je volila

Pretekli teden so angleški volilci drugič po vojni pristopili k volivnim skrinjicam. Še vsem je v spominu presenečenje, ki ga je svet doživel junija 1945., ko je kljub zmagi v najtežji vojni v angleški zgodovini, nositelj in duševni oče te zmage, Winston Churchill s svojo konservativno stranko doživel tako nepričakovan poraz. Skoraj pet let je preteklo od takrat in danes, ob drugi ponovitvi tako važnega dogodka, kakor so angleške volitve v spodnjo zbornico, moremo že zdavnaj jasno ugotoviti vzroke in razloge, ki so privedli takrat do poraza konservativcev in zmage delavske stranke. Kaj enostavni in kot na dlani so bili, le da mi in še dobršen del svetovne javnosti ni dovolj poznal prilik in vzdušja, ki je takrat vladalo v Angliji. — 1. Kot so pokazale takratne volitve, so Angleži menili, da je vojna nevarnost, če ne za vedno vsaj za desetletja odstranjena. Dežela potrebuje torej notranje obnove in množice so si želele nekdanjega blagostanja po vsem trpljenju in žrtvah, ki so jih doprinesle v dolgi in zagriženi vojni. Program delavske stranke je bil od nekdanj usmerjen na socialna vprašanja in notranje probleme, njeni načrti o poddržavljenju glavnih industrij, o uvedbi najrazličnejših zavarovanj in slično, so delovali na zaskrbljene množice. — 2. Sovjetska propaganda je v angleški javnosti med vojno pognala globoke korenine. Poveljevanje rdeče armade je bilo splošno in k temu so nemalo pomogli tudi vladni krogi — Churchill takrat še bolj kot njegovi soministri iz vrst delavske stranke.

Če to dvoje dejstev upoštevamo, nam danes takratni izid ni več nobena uganjka. Bile pa so tiste volitve tik po končani vojni, ko je bilo na svetu toliko nerazjasnjene in ko se je zlasti zapadni demokratični svet le nekaj preveč predal zmagoslavju.

Sedanji rezultat angelških volitev govori drugače. Churchillova konservativna stranka je pridobila 80 poslancev in delavska stranka jih je prav toliko izgubila. Ohranila pa je majhno večino.

Ni potrebno listati nazaj po zadnjih petih letih angleških notranje in zunanjepolitičnih dogodkih, da bi razumeli ta preokret. Zadostuje poseči nekaj tednov nazaj v volivni boj, v katerem sta obe veliki stranki povedali vse, kar sta storili in kar hočeta. V tem medsebojnem obračunu je bila delavska stranka nedvomno na slabšem. Mogla je pokazati le na svoje napore, da bi dvignila življenjski standard angleškega ljudstva, — težko je to pritrđiti. Podržavili so veliko industrijo, a vidnega uspeha ni bilo. Podržavljenje je bilo za državno blagajno zelo draga zadeva, uspehi pa niso bili niti v produkciji, niti med delavci taki, da bi bili te ukrepe opravičili. Ostalo je torej le pri načelni rešitvi v smislu socialističnega programa. Če omenjamo še devalvacijo funta, ki je — resnici na ljubo — verjetno res rešila angleško gospodarstvo, — je ta vendarle naložila javnosti nova bremena in ta nepopularna operacija delavske vlade je tudi onstran meja pustila svoj odmev.

V zunanji politiki je mogoče govoriti le o maloštevilnih uspehih. Atlant. pakt

nudi sicer Angliji neko jamstvo varnosti, nalaga pa tudi bremena tako, da zanj ni posebne navdušenosti. Priznanje neodvisnosti Egipta, Indije, diplomatski poraz v vprašanju Izraela itd. tudi niso lavorike, s katerimi bi se Attleejeva vlada mogla v volivnem boju postaviti. Te stvari, ki se končno rešujejo v sklopu britanskega imperija, bodo seveda šele s časom dobile svojo pravo sliko in pravo vrednost.

Tudi v glavnem in najbolj perečem vprašanju sporazuma in sožitja s Sovjetsko zvezo ni bilo mogoče — seveda ne po angleški krivdi — doseči pomembnih uspehov.

Churchill in konservativci so imeli kot opozicijska stranka lažje stališče. Program je bil skrbno postavljen in premišljen: angleški imperij privedi do nekdanje moči in slave. Prvi pogoj je za to odstranitev „nezmožne“ delavske vlade, vprašanje sporazuma z Rusi pa naj se doseže v direktnih razgovorih med Churchillom in Stalinom. Slednja Churchillova izjava, ki jo je dal v Edinburghu, je res za nekaj dni močno odjeknila ne samo med angleškimi volilci, temveč tudi po vsem svetu. Brž nato pa se je marsikdo spomnil, da se je Churchill že enkrat pogodil s Stalinom, n. pr. v Jalti in ameriški predsednik Truman je pred dnevi dejal, da je sporazum v Jalti bil edini izmed 70-ih, katerega se je Stalin držal. Zakaj? — Ker je bil zanj nadvse ugoden.

Pri vsem tem seveda ni nikjer rečeno, da ne bi prav ta največji angleški državnik in politik danes znal krepkeje in spretnjeje voditi krmilo britanskega imperija, kot pa njegovi politični nasprotniki.

Če izid zadnjih volitev pogledamo поблиže, ugotovimo predvsem popoln in dokončen poraz komunistov. Tudi Zillicus, voditelj levega krila Delavske stranke, ki je izključen radi svojih komunističnih nazorov, ni bil več izvoljen. Pri konservativcih pa je propadel na volitvah Churchillov sin, Randolph Churchill. Na splošno je mogoče reči, da se je angleški narod odločil za sistem dveh strank, kajti tudi tretja stranka, ki je dosedaj imela vsaj v javnosti precej vpliva, — liberalci — je bila težko poražena. Obe glavni stranki pa sta danes prilično enako močni in tako je nastalo veliko vprašanje ali bo Attleejeva delavska stranka s svojo majhno večino hotela sama vladati ali bo šla v koalicio z nekaterimi liberalci ali celo s konservativci. Prvi dve možnosti sta bolj verjetni. Poleg tega angleška demokracija ni tako strankarska kot n. pr. francoska. Tudi strankarska disciplina ni prvo, kar se od poslanca zahteva. Ta je najprej Anglež in demokrat. To dvoje ne izključuje dolgih in ostrih debat, vsebuje pa mnogo obzirnosti do političnega nasprotnika in predvsem zavest odgovornosti do celotnega naroda in države.

VRNITEV PREMOZENJA

Rok za vlaganje prošenj po prvem, drugem in tretjem zakonu o vrnitvi prisilno odvzetega imetja je podaljšan do 30. junija 1950.

Največje skrbi

Le naši dobri gospodarji — domačini vedo, česar je nam res najbolj treba

Mnogo nerešenih in nerešljivih vprašanj in problemov se poraja v velikem in malem svetu. Atomska bomba visi nad narodi in rožljanje z orožjem se nadaljuje.

Socialne revolucije pretresajo narode in države.

Tudi pri nas v Avstriji in na Koroškem je polno vprašanj in nalog, ki čakajo rešitve. Število brezposelnih je doseglo ali prekoračilo 200.000 in na tem številu je udeležena Koroška skoraj z desetimi odstotki, kar presega znatno odstotek drugih zveznih dežel, čeprav je naša dežela močno agrarna in nimamo v deželi posebne industrije. Ravno ta pojav na Koroškem zelo jasno kaže beg s podeželja, kjer postaja vprašanje delovne sile z vsakim letom težavnejše. Stem, da je večina beguncev šla preko oceana ali se tja odpravlja, postajajo prilike le še težavnejše.

S podelitvijo državljanstva volksdajčarjem problem kmečke delovne sile ne bo našel bistvene spremembe, ker so ravno ti krogi v največji meri obrtniki in uradniki, ki bodo na uradniškem polju le še otežili položaj.

Po uradih so pisarne natrpne razmerno slabo plačanega uradništva in država kakor dežela bosta prisiljeni, da zmanjšata ta uradniški aparat. Velik problem, pred katerim stoji danes vsa gospodarska politika, je vprašanje zaposlitve vseh brezposelnih in vseh onih, ki bodo morali iz uradov.

V južnem delu dežele imamo celo vrsto nalog, ki čakajo rešitve. Od Borovlj do Lipice nimamo preko Drave nobenega poštenega mostu in nikjer ne vidimo priprav, da bi kaj resnega nameravali.

Če gledamo kmetije, so še danes kar cele vasi brez urejenih gnojšč in gnojnih jam, kar je danes vendar osnova kmetijstva.

Občinske in tudi deželne ceste in poti so deloma bolj podobne razvalinam kakor prometnim žilam.

Elektrifikacija podeželja je še vedno le delno rešeno vprašanje, čeprav je nujnost elektrifikacije vsak dan večja, ker bo morala v veliki meri električna sila nadomestiti človeško moč.

Vodovodi postajajo istotako važno vprašanje v gospodarstvu in to ne samo v zdravstvenem pogledu, marveč tudi kot razbremenitev pri delu.

Na eni strani vidimo velike dele neobdelanega polja veleposestnikov, na drugi strani pa se vrši osuševanje močvirij s takimi stroški, da morajo kmetje svojo zemljo drago kupiti nazaj, čeprav se uporabljajo velika sredstva iz Marshallovega plana (primer osuševanje humberškega blata pri Tinjah).

Pokazali smo vam samo malo število vprašanj, ki bo morala danes v prvi vrsti interesirati vse odgovorne v deželi in o katerih bi morali govoriti in nakazovati rešitve. Na žalost pa smo o vsem tem malo slišali. Pač pa so nam mnogo govorili o slovenskih iredentistih, o nevarnosti, ki preti nemstvu, če se mora par nemških uradniških otrok učiti tudi slovenskega jezika, če njihovi starši živijo med Slovenci in deloma tudi od slovenskih žuljev. Pričakovali bi, da bi se napotila delegacija koroške deželne vlade na Dunaj v skrbi za gospodarske potrebe, doživeli pa smo, da se je odpeljala delegacija vseh treh vladnih strank, da odvrne nevarnost dvojezične šole. Že trideset let doživljamo isti cirkus. Kadar je gospodarska potreba največja in ji odgovorni gospodje niso kos, tedaj se vse vpreže v voz nacionalne mržnje in nestrpnosti, da odvrne pozornost od tistih vprašanj, ki bi jih morali rešiti ali pa vsaj reševati. Tako početje je možno samo, ker ves južni del dežele nima zastopnikov ne v deželni in ne v državnem zboru, ki bi javnost opozarjali na tako neodgovorno ravnanje. S temi, da so volilci tega ozemlja oddali svoje glasove brez vsake garancije nemškim strankam, ti volilci niso več interesantni za cela štiri leta.

Le v občinah še lahko 12. marca postavite svojega moža, ki bo znal občino tudi na zgoraj zastopati in braniti, ker bo s tem zastopal in branil tudi vsakega izmed vas. Kar smo vam zgoraj nakazali, je alarm, da sedaj storite vsi svojo dolžnost, ker gre dobesedno za vašo lastno kožo.

Torej 12. marca vsi na volišče za domače kandidate, ki so vredni vašega posebnega zaupanja.

Bo širnem svetu

NESREČA ALI SABOTAŽA?

V ameriškem atomskem mestu Princeton se je zadnji teden zgodila velika nesreča. Izbruhnil je namreč požar v atomski tovarni. Žrtev tega požara je postal takozvani Cyklotron. To je priprava, ki omogočuje razbijanje atomov in sestavno atomske bombe. Če pomislimo, kako težke milijone dolarjev stane ta priprava in da si jo le redka država lahko privoščiti, potem lahko razumemo, kaj ta požar pomeni.

Kako je do požara prišlo? Sumijo, da ni samo nesreča, ampak da ima vmes prste neka tretja sila, ki ji je veliko na tem, da onemogoči naglo proizvodnjo atomskih bomb. Zadnje čase se veliko bere o spionažnih procesih in o izdajstvih raznih tajnosti. Zato bi skoraj tudi tu lahko rekli, da je morda hotela kakak sila, potem ko je izvedla za skrivnost izdelovanja atomske bombe, svojemu nasprotniku vzeti možnost hitre proizvodnje atomskega orožja, dokler ga sama ne dohiti.

ČEHI NOČEJO VERJETI „OBOROZENEMU MIRU“

Kakor poroča F. C. I. (Sporočevalna služba svobodne Čehoslovaške) iz Londona, so hoteli člani češkega podtalnega gibanja na kolodvoru v Marijinih Toplicah (Mariánské Lázně) v enem tovrnem vlakcu uničiti vsebino, katere je bila namenjena za Z. S. S. R. Ko so odkrili vozove, so bili zares presenečeni: v tankih ni bilo petroleja ali olja, temveč sukno za vojaške obleke, v zaprtih vozovih namesto premoga težki zaboji z napismi „Skoda — zavodi — Plzen“. Pri

tem sporočilu si mislimo, kaj bi bilo, če bi češki delavci in železničarji tudi naredili demonstracijo kakor njih tovariši v francoskih lukah.

Po sporočilu iste sporočevalne službe niso menda češkoslovaški vojaki zadovoljni s službo v njih novi rdeči armiji. Dezertacije, v glavnem zaradi vedno hujših kazni, naraščajo. Odredba praškega garnizonskega poveljnika, da je potrebno obsojiti dezertere pred lastnimi polki, ni naredila nobenega vtisa. Pobegi iz armije se namreč nadalje množujejo. Začenja se čutiti pomanjkanje dobro izobraženih častnikov. Komunistično vodstvo pa si ve vsepovsod pomagati „z lahkoto in hitrostjo po Vymazalu“: delavci se tekem dveh mesecev „izobrazijo“ v posebnih tečajih in potem so postavljeni kot poveljniki kompanij in bataljonov. Tudi tukaj se mora torej delati v Stachanovem tempu!

TITO IN KOMUNIZEM

V svojem zadnjem govoru se je maršal Tito pritoževal nad prepočasnimi dotokom ameriškanskega kapitala in pri tej priliki naglasil, da jugoslovanski socializem tudi za dolarje ni na prodaj, rajši bodo hodili bos in garali, kako da bi prodali svojo komunistično linijo. Zanimivo je tudi, da je Jugoslavija priznala vlado Hočiminha v Indokini, kar je bila izrečna Hočiminhova želja, medtem ko druge komunistične države zožujejo diplomatske zveze z Jugoslavijo. Istotako ima Jugoslavija svoje diplomatske zastopnike v komunistični Kitajski in sicer v Pekingu.

Pri nas na Koroškem

ST. RUPERT PRI VELIKOVCU

V narodni šoli je vedno kaj novega. Tako so nas tudi za pust razveselila dekleta z veselo prireditvijo.

„Gospodična Rezi“, je bilo naslov poučnemu in šaljivemu prizoru, ki so ga učenke prav lepo podale. Da bi ta prizor ostal res vsem v spominu in da bi se po njem tudi ravnale. Višek smeha pa smo doživeli pri veseloigri „Trije tički“. Igralci, večinoma vsi prvičkrat na odru, so prav dobro rešili svoje vloge. „Dva gluha“, ki sta hotela veljati za negluha, sta povedala veliko smešnih. Natakari je imel res križe z njima. Tudi zadnji prizor je bil posrečen in domov smo odhajali vsi prav zadovoljni z željo, da bi kmalu mogli spet kaj lepega videti na samostanskem odru.

SV. JAKOB V ROŽU

(To in ono). Na pustno nedeljo smo se prirčno zabavali. Naši mladi igralci so nam uprizorili smešno „Karlovo teto“. Iz srca smo se smejali hudomušnim študentom in njihovim domisljam. Igralci so vse splošno zadovoljili. V postu smo se nato precej zresnili, da bo Vstajenje tem veličastnejše. Za maj pa so nam obljubili duhovno obnovo fare potom sv. misijona. Vrste naših starih se vedno bolj redčijo. Za korenjiškim Mikulo z Hodnine, ki so dosegli 80 let in bili vzor rožanskega očanca, smo pokopali 78 letnega Novinjakovega očeta. Oba sta ostala zvesta Bogu in materini besedi v svoj zadnji dan in sta pri Očetu gotovo našla svoj večni mir. Hudo pa je zadela Žvercovo družino v Kotu izguba sina Soreja. Iz vojne se je vrnil bolan in je zaman iskal zdravja. Vsem ostalim naših rajnih iskreno sožalje!

SMARJETA V ROŽU

Na pustno nedeljo smo imeli kar tri pustne veselice. Najbolj je bila obiskana gotovo tista pri Stoparju pod sv. Tomažem. Saj je sosed kar s parom lahko vozil goste na ples. Dobil je za pust celo dva „komata“. Čudno, da so mu jih obesili visoko na drevo, ju zastražili s stražnikom in z električnim tokom, da je prav težko prišel do nju. Hudomušneži so mu hoteli vsaj nekoliko povrniti dolge, na poti od Lize do Katre, od Mice do Ane prečute noči. — Pust smo praznovali tudi z hojsetmi: Maks je prišel po Sočnikovo Magdaleno in jo prepeljal s svojo malo Traudijo vred čez Dravo v Vogle. Ovdoveli Urh Dovjak pa se je le odločil, da postavi skupno življenje v svetem letu pod blagoslov sv. zakona. Morda bodo še drugi sledili njegovemu zlegdu! V tretje še rado gre, a žal se je ponesrečilo: na visokem macesnu je obvisela nevesta, še le v nedeljo so jo spravili na tla, a je bilo prepozno za oklice in hojset. Upamo, da bomo mogli poročati o njej po praznikih.

SELE

Naša slovenska Krščanska ljudska stranka je za občinske odbornike in namestnike postavila sledeče kandidate: iz Šajde Kacmuna in Colnarja, iz Homeliza Jagovca, iz Frajbacha Pušelca, Kuhnovega Nejca, Kvadnika, Pipana in Hauptmana, od Cerkev Čertova, iz Sr. Kota Adamka, Lukana in Hribernika, iz Zg. Kota Zg. Mlečnika, Zg. Žerjava in Jurija Mak. To so ugledni in značajni možje, kmetje in delavci, o katerih lahko pričakujemo, da bodo tudi občinsko gospodarstvo dobro vodili. Zato volite te kandidate in oddajte pri volitvi glasovnice z napisom „Krščanska ljudska stranka.“

ZVABEK

Dne 19. t. m. se je vršila v naši domači gostilni pri Abnerju prireditve, ki je stala v znamenju dela za družino.

Najprej so razstavile udeleženke kuharskega tečaja v Zvabeku svoje izdelke in pokazale svoje znanje. Videli smo, da se da ob priliki z nekoliko spretnosti tudi z malimi stroški postaviti kaj izbornega na mizo in tako navzati člane družine znova na domači krov.

Da pa to prizadevanje more trajno uspeti, mora nuditi družina tudi duhovnih dobrot in mora gojiti družinske čednosti in medsebojno ljubezen. Kjer je možno, se udeleženke zato uvajajo med tečajem za kuhanje s posebnimi predavanji v duhovno življenje družine. V Zvabeku je to na uspešni način storila igrara „Tri sestre“ izpod peresa Dr. Janeza Ev. Kreka, enega najslavnejših slovenskih mož. Četudi je bila spisana leta 1910., torej pred štiridesetimi leti, ni na pomenu nič zgubila temveč nasprotno, le še pridobila. Da je postala za vse doživetje in je vsakogar očarala, se imamo zahvaliti za pisateljem seveda igralcem, ki so igrokaz predvajali. Ker so se v svoje vloge popolnoma uživali, so jih tudi na dovršen način podali, da smo vsi mislili, da je to, kar se dogaja na odru, resničen dogodek in ne zgolj igrara. Želimo še mnogo takih nastopov našim igralcem.

Za razvedrilo, ki ga je tudi treba družini, je poskrbela burka „Krmar pri zvitem rogu“. Ko je slepomišil krmar, ki sta mu tička odnesla iz sobe vino in denar, z zavazanimi očmi iz kota v kot in pocukal ali zadel pri tem ob kakega Toneja ali Štefana ali Alberta, ki so bili skoro zlezli na oder, je kar odmevalo smeha. Za smeh je poskrbel tudi tiskovni skrat v Tedniku, ker je odnesel krmarju rogove in jih nadomestil z zvitem repom. Tiskovni skrat v Koroški kroniki je bil bolj pošten in pustil krmarju njegovo pravo ime „pri zvitem rogu“. Pa tudi našemu Tedniku ne krmar in ne njegovi gosti niso zamerili zamene.

STEBEN V PODJUNI

Omenil sem že zadnjič, da naša dekleta pridno pletejo vence. Danes lahko govorimo naprej. Imeli smo kar dve poroki.

Cela fara se je spričo porok mladih parov razživela. Saj so številni novi zakoni vsaki fari v čast in ponos, ker dokazujejo življensko žilavost mladega rodu. Tako je tudi veselje okoli vsake „hoheti“ iskren izraz navdušenja mladih in starih.

Vponedeljek, dne 13. II. sta praznovala poroko Franc Kastigar in Dumpelnikova Pepca, ki je bila znana daleč naokoli kot zelo pridno in pošteno dekle štebenske fare.

Popoldne so se zbirali svatje pred gostilno Ilgoutz, č. g. kaplan so imeli tudi precej letanja, predno je bilo vse skanjanje končano. Nato je spremljala godba številne svate v župno cerkev. Po slovesnem blagoslovu so č. g. župnik podelili novemu paru zakrament sv. zakona. Med poroko je zelo lepo prepeval domači pevski zbor Pepci, katerega članica je bila, v slovo za „ledik stan“.

Č. g. župnik so mladi par pred poroko nagovorili z lepim naukom za novo življensko pot. Orisali so lepoto dekliških let in mladostno srečo v očetovi hiši. Povdarili so važnost poročnega dne za nevesto in ženina. Ženinu: „Prišel si z daljnega kraja k nam. Dobil si najboljšo cvetlico iz štebenske fare. Zdaj bo zapustila svoj domači kraj, varuj jo kakor nežno rožo. Vse jo spoštuje zaradi njene poštenosti in ponižnosti. Naj se vedno spominja današnje obljube, vedne ljubezni in medsebojnega podpiranja. Tudi na novi življenski poti bodo žrtve in križi med rožami. Med drugim so dejali „Veliko parov sem že zvezal, da sem postal star, a tako poštene in pridne neveste še nisem imel pred oltarjem.“

Ženin Franc Kastigar je sin spoštovane in ugledne kmečke družine iz Dobriča na Dolenjskem. Zaradi razmer v domovini je moral seveda zapustiti svoj dom, a našel je začasno drugi dom na lepem Koroškem, kjer je dobil tudi nevesto.

Po poroki je bilo v gostilni Ilgoutz veselo svatovanje prav do svita. Gostov je bilo jako veliko, pa tudi „podoknarjev“. Za vse je bilo lepo preskrbljeno. Rajali smo prav tja do jutra, ko naš je delo začelo klicati. Da smo imeli prav

veselo godbo in ples, in so pevci še marsikatero zapeli, da so ukradli večkrat nevesto in še „staro šino“, da je bilo vse veselo — tega pač ni treba še posebej praviti, saj veste, kako se godi ob takih priložnostih.

Razumljivo je, da nam je zato težko, ko slišimo, da nas hoče Pepca zapustiti in oditi v oddaljeno Ameriko. Vsi bomo žalovali za njo, ne samo Dumpelnikova družina, vsi farani, prav posebno pa pevci, ki so zgubili spet dober glas.

Kličemo ji z Gregorčičem:

In to ti nič ni mar,
da dragi, srčno vdani
ti kličejo: ostani?
Nikar odtod, nikar!

Lepa je mladost, polna otroškega veselja in najlepših spominov, preživela si jo ti z nami in mi s teboj! Toda, kar je lepega, tako hitro mine, mi vsi vemo, da gremo življenskemu cilju, skrbi in delu naproti, in tako preživimo zlati raj dekliških in fantovskih cvetočih let.

Stali smo ob razpotju, ljuba, draga nevesta. Ti zapuščas naš krog, Bog te je poklical v drug stan, kjer boš odslej izvrševala ob strani moža vzvišeno dolžnost materinstva.

Sprejmi torej od nas vseh najsrčnejša voščila: — Obilo zakonske sreče in veselja. Bog te obvaruj in živi na mnogo, mnogo zakonska leta!

Na pustno nedeljo je obhajal tudi Paulič Joško, doma iz Dobrle vasi, izvanredno veselo „hojset“. Pred oltar je stopil s svojo nevesto Micko Petjak. Bilo je lepo toplo vreme, sonce je sijalo kot spomladi. Zato je prišlo mnogo ljudi od blizu in daleč, da se poveselejo z mladim parom na njih veliki življenski

Tudi tem novoporočencem želimo obilo zakonske sreče in ljubezni!

*

Moram tudi omeniti, da je priredilo naše prosvetno društvo „Edinost“, dne 12. 2. veseloigro „Lumpaci vagabund“. Bil je lep sončen dan, zato je prišlo tudi precej ljudi, od blizu in daleč.

Prav dobro se je posrečilo filozofu Kneftri, ki je modrijan, kakršnih najdemo mnogo med pivci. Izvrstno je igral tudi Francej, ki je imel vlogo Šivanke. Tipičen povojni dobičkar, ki bi rad nekaj bil in ki bi rad govoril o vsem močnem, pa se je vselej osmešil, če je usta odprl. Pri tej igri občinstvo ni prišlo iz smeha.

MOST PRI GALICIJI IN KAMNU

Kakor vsako leto, popravljajo letos zopet gališki most preko Drave. Radi teh popravil je promet preko mosta zaprt od 20. februarja do 8. aprila in tudi avtobusni promet iz Celovca v Železno Kaplo je radi tega ustavljen za nekaj tednov.

Slišimo tudi o načrtih glede kamenškega mostu. Tam pa nameravajo napraviti betonirani most, da tako zvežejo Klopinsko jezero preko Tinj z državno cesto na Celovec. Tudi domačini že težko čakajo na popravilo tega mostu, ker je sedaj vsak voznik promet preko Drave nemogoč in je treba z vozom preko Velikovca.

Tudi delo na železniškem mostu še ni končano, kar pomeni veliko prometno oviro za vso Podjuno. Nikakih resnih načrtov pa še ni o popravilu železnega mostu.

Ljudstvo bi želelo, da razni „strokovnjaki“ posvetijo več pozornosti tem pečem vprašanjem, namesto da porabijo na tone papirja in črnila za ščuvanje in hujskanje mirnega ljudstva proti dvojezični soli.

MALOŠČE

Po poročilu celovške „Volkszeitung“ se je vršilo pred tednom učiteljsko zborovanje v Maloščah. Učitelj Wiegeler je v svojem razredu pokazal uspehe dvojezičnega pouka, ki so vse navzoče izredno zadovoljili. Zborovanja se je udeležil tudi g. inšpektor Just, na katerega so stavili navzoči razna vprašanja in med drugim zahtevali tudi zaščite od strani vlade pred napadi raznih neodgovornih politikov v zadevi dvojezičnega pouka, ki se je dobro obnesel povsod, kjer so ga v polni meri izvajali. Padle so tudi jako pikre opazke, češ, da vendar učitelji ne morejo sabotirati tega, na kar so se avstrijski zastopniki sklicevali pred mednarodnim forumom in povdarjali, da se v resnici tudi izvaja.

Ob sklepu imenovanega zborovanja

je govoril še učitelj iz Marije na Zilji, g. Greisch o slovenskem pouku.

(Opozarjamo v tej zvezi na nasprotno poročilo iz velikovškega okraja in na naš tozadevni članek v zadnji številki našega lista. Opomba ur.)

ZASEDBENA

OBLAST IZPRAZNIJUJE HOTELE

Kakor poročajo listi, je zasedbena oblast izpraznila vrsto hotelov v Porečah ob jezeru in Vrbi. Tu bodo za tujski promet poletni prostori na razpolago, treba bi le bilo lepega vremena in bogatih tujcev, da bi prinesli gospodarstvu tako potrebnega tujega denarja.

JOŽEF ŠTEFAN

Jožef Štefan se je rodil 24. marca 1835. v št. Petru pri Celovcu in umrl 7. januarja 1893. kot univerzitetni profesor na Dunaju. Ob stoletnici njegovega rojstva je bila odkrita na rojstni hiši spominska plošča. Tudi sicer se je pisalo o njem ob stoletnici — med drugim Mohorjev koledar — in se piše še zadnji čas. Kakor je razvidno iz krstne knjige v predmestni župniji, je bil Štefanov oče Aleš iz Štefanove družine na Lancovi v škocijanski župniji, mati Marija, roj. Startnik-Olip pa iz Glinje. V svoji oporoki se je Štefan spomnil svojih sorodnikov. Podedovali so gotovo vsoto denarja in prejeli njegovo sliko. Na očetovem rojstnem domu se je njegova slika žal izgubila. Vljudno, a nujno prosimo ostale sorodnike, če še hranijo njegovo sliko, da jo posodijo našemu uredništvu radi posnetkov. Še bolj hvaležni bi bili, če nam kak fotograf amater oskrbi v danem slučaju par posnetkov. S tem bi nam dotični omogočil, da se vsaj na ta skromen način oddolžimo spominu največjega učenjaka preteklega stoletja. Poleg tega pa je še sin našega naroda, naše gore list!

PREDPISI ZA ODDAJO MLEKA

Za leto 1950 je oddaja mleka verjetno zadnjič predpisana. Na Koroško odpade letnih 45 milijonov kilogramov, do sedaj je bilo za našo deželo predpisanih le 41 milijonov kilogramov. Minulo leto so koroški kmetje izpolnili predpisani kontingent do 80%, ostale dežele pa so predpisano množino prekoračile.

Sicer pa je kmet danes že itak v takem gospodarskem položaju, da je prisiljen oddati vsak razpoložljiv liter mleka.

POVERJENIKOM DRUŽBE SV. MOHORJA.

Vse poverjenike, ki niso razprodali knjižnega daru za 1950, prosimo, da nam nerazprodane koledarje takoj vrnejo, ker jih nujno potrebujemo. Le one koledarje, ki bodo vrnjeni do 10. marca, bomo odračunali.

Prva številka 2. letnika „Družina in dom“ je izšla pod novim naslovom „VERA IN DOM“. List bomo te dni vsem naročnikom dostavili.

Družba sv. Mohorja.

GLASOVANJE

Volilne rezultate, kateri bi delali vso čast vsaki ljudski demokraciji, je objavila Volkszeitung 21. februarja 1950 o glasovanju glede ljudske šole v Velikovcu. Tam so namreč napravili glasovanje proti dvojezični šoli in se danes ponašajo, da je proti dvojezični šoli glasovalo 95%. Ta rezultat so dosegli po dveh letih pripravi. Kakor smo že zadnjič poročali, je pričela protipropaganda že decembra 1947, ko je državni podtajnik g. Graf prvič napadel dvojezično šolo na javnem zborovanju. Radovedni smo le, na kaj se bodo zastopniki dežele in države pred zunanjim svetom v bodoče sklicevali.

ISCÉM 18—22 letnega poljedeljskega praktikanta. Vzamem tudi v stanovanje družino, ki bi pomagala pri delu na kmetiji. — Naslov v upravi lista pod „Njiva“.

Na posestvo v bližini Podravlja iščemo 18—22 let starega fanta, ki ima veselje do gospodarstva. Vključili bi ga družini. Vzeli bi tudi družino in bi ji dali stanovanje, če bi pomagala pri delu. Naslov dobite v upravi „Našega tednika“.

ISCÉM za malo kmetijo starejšo moško pomoč. Nudim popolno oskrbo in primerno plačo. Naslov v upravi lista pod „Drava“.

Potrebujemo več kmetijskih strojev — toda cene . . .

Da niso v letih po končani svetovni vojni milijoni in milijoni prebivalcev v Evropi umirali od pomanjkanja, je zasluga Združenih držav Severne Amerike. To je dejstvo, pa vse eno ali je komu to prijetno ali ne.

Združene države Severne Amerike so izvozile letno v razne evropske države milijone in milijone ton krušnega žita. Zanimivo je zato malo bolj natančno poznati kmetijske razmere v Združenih državah.

V preteklih letih je bilo od vsega delavstva zaposlenih v kmetijstvu v Združenih državah samo približno 14 odstotkov delavcev. Teh 14 odstotkov v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva Združenih držav je preskrbelo najprej za dostojno in obilno prehrano prebivalstvu Združenih držav. Razen tega pa je teh 14 odstotkov v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva Združenih držav moglo oskrbovati živila še velikemu delu Evrope in še nekaterim drugim delom sveta.

To je bilo mogoče doseči ameriškemu kmetijstvu le zaradi dveh dejstev. Najprej moramo vpoštevati izredno širjavo ameriškega prostora, to se pravi velikanske površine, ki jih ima na razpolago ameriško kmetijstvo. Drugo dejstvo pa je izredna mehanizacija ameriškega kmetijstva. S plošno uvedbo traktorjev v ameriško kmetijstvo in z uporabo najraznovrstnejših drugih kmetijskih strojev je bila dana ameriškemu kmetijstvu možnost in podlaga za obdelovanje velikih ameriških poljedelskih površin.

Razmere v koroškem kmetijstvu so drugačne kakor pa v ameriškem. Na Koroškem je od vse poljedelske in gozdne površine v lasti najmanjših posestnikov (od 0,5 do 2 ha površine) 0,9%, v lasti malih kmetov (od 2 do 5 ha površine) 2,3%, v lasti srednjih kmetov (od 5 do 20 ha površine) 14,3%, v lasti velikih kmetov (od 20 do 100 ha površine) 34,5% in v lasti veleposestnikov (preko 100 ha površine) je 48% vse poljedelske in gozdne površine. Ako pa pomislimo, da velike kmetije in pa veleposestva nimajo toliko poljedelske, torej orne površine, ampak več pašinske in gozdne površine, vidimo, da večina orne zemlje pri nas obdelujejo mali in srednji kmetje, v južnem delu Koroške pa prav gotovo v večji meri mali kmetje.

V zadnjih desetletjih se pri obdelovanju zemlje vedno bolj težko občuti veliko pomanjkanje delavcev. To je tudi razumljivo. Pred kakimi sto leti je bilo na Koroškem še približno 75% vsega prebivalstva zaposlenih v kmetijstvu. Danes je gotovo sicer obdelovalna površi-

na na Koroškem manjša kakor pa je bila pred sto leti, vendar moramo računati, da je danes zaposlenih v kmetijstvu komaj še okrog 30% vsega prebivalstva. Ta odstotek pa še leto za letom pada. Zato pa tudi ne moremo računati s povečanjem števila kmetijskih delavcev, ampak se moramo živeti v to, da bo za delavce na podeželju vedno težje. Pomoč moramo iskati drugje.

Edina pomoč proti pomanjkanju kmetijskih delavcev je v uporabi kmetijskih strojev. Prav gotovo pa je, da nekaterih kmetijskih strojev ne moremo uporabljati, ali vsaj ne dobičkanosno uporabljati na naših malih kmetijah. Naše kmetije pa niso samo male, ampak so tudi še povrh tega zelo razkosane. Zato bi bilo nujno potrebno izvesti pri naših kmetijah zlože ali komasacije, kar bi prav gotovo v veliki meri pripomoglo do večje donosnosti naših kmetij. Zato bi bilo treba doseči najprej čim večje poenostavljenje postopka za uvedbo zložb kmetijskih zemljišč.

Drugi način za omogočenje večje uporabe kmetijskih strojev tudi na malih kmetijah pa je skupna uporaba kmetijskih strojev. Nikakor tu ne mislimo in tudi nečemo zagovarjati kakih obdelovalnih zadrug v smislu, kakor to delajo v deželah ljudske demokracije, ker to vodi do propasti svobodnega kmeta. Moramo pa zagovarjati skupno nabavo kmetijskih strojev predvsem v kmetijskih strojnih zadrugah; te vrste zadrug bi morali pri nas imeti že skoraj v vsaki občini, pa jih komaj poznamo po imenu.

Skupna uporaba kmetijskih strojev je omogočena tudi z ustanavljanjem takozvanih kmetijsko-strojnih postaj (Maschinenhof), ki jih ustanavlja in priporoča deželna vlada na Koroškem. Nismo proti tem postajam, smo pa večji zagovorniki kmetijsko-strojnih zadrug, ker to bolj odgovarja pravi demokratičnemu čustvovanju našega naroda.

Šele z uporabo kmetijskih strojev bo mogel kmet zmanjšati proizvodne stroške za kmetijske pridelke v toliko, da bo s tem nekako izenačena oziroma zmanjšana razlika v ceni kmetijskih pridelkov in pa v ceni potrebščin, ki jih mora kmet kupovati. — Zato pa bi morala industrija kmetijskih strojev izdelovati predvsem one stroje, ki bi omogočili opravljati na kmetiji vsa ona opravila, ki jih moramo danes še opravljati deloma z roko deloma pa z vprežno živino.

Ti stroji pa bi morali imeti tako ceno, da bi bila njih nabava kmetu mož-

na; danes so vsi kmetijski stroji brez izjeme predragi. Dokler pa imajo kmetijski stroji tako visoko ceno, dokler tovarne teh cen iz enega ali drugega razloga nočejo ali ne morejo znižati, je dolžnost ministrstva za kmetijstvo, je dolžnost deželne vlade in je dolžnost kmetijske zbornice v Celovcu, da prispeva čim več k nabavi kmetijskih strojev. Pri tem pa morajo te javne

Pazite na žganje

Ni je reči na svetu, ktera bi naredila človeštvu toliko škode, bodisi na premoženju, miru, pameti, zdravju, telesni moči, kreposti, zveličanju — kot je žganje.

Pred nekaj leti so delavci gradili novo železnico v gorski, osamljeni vasi. Ravno skozi vas so položili tračnice. Vlak je vozil skozi vasico. Postavila je občina tablo z napisom: Pazite na vlak.

Radi te tablice je preteklo poletje, nastal velik krik in smeh. Otroci so stali pred njo, kričali in se smejali, odrasli so brali in zmajevali z glavo.

Kaj je bilo? Nekdo je besedo vlak pobelil in namesto besede „vlak“ napisal žganje.

Ko je gostilničar Mihal opazil to šalo, se je penil od jeze. Prepričan je bil, da je nekdo na njegov račun to storil. Sumil je tudi takoj, da je storil Strugarjev Jože. „On je bil in nihče drugi“, tako je vpil. „Vrgel sem ga iz gostilne sinoči, ker je bil tako pijan, da je komaj še stal. Pride naj še enkrat.“

Bilo je res tako kot je ugibal Mihal. Vzrok pa je bil ta. Ko je bil Mihal spravil Jožeta, ki je bil od žganja strašno pijan, iz gostilne, je bila ura skoraj 10.

Noč je bila strašno temna. Videlo se ni korak naprej. Jože je gugal sem in tja in lezel proti svoji koči. Ravno na železnih tračnicah pa se je spotaknil in padel tik ob tračnicah. Parkrat se je pognal, da bi vstal, a ni šlo. Obležal je in tudi zaspal.

Malo po deseti uri je privozil zadnji vlak. Vozil je tako blizu Jožetove glave, da je sopara iz stranskih cevi brizgala naravnost v Jožetov obraz.

Ves prestrašen se je zdrnil in skočil kvišku. Bil je v trenutku popolnoma trezen. S strahom je videl, kakšno smrt bi kmalu storil. Postal je resen, premišljal svoje življenje, potem šel počasi domov.

„Od danes naprej nobenega žganja več“, tako je trdno sklenil.

Od razburjenja ni mogel spati celo noč. Ko se je tako premetaval po postelji, mu šine čudna misel v glavo.

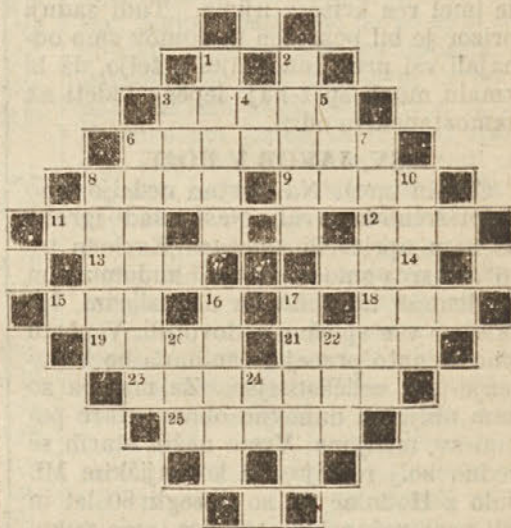
„Kaj ko bi pobelil tablo z napisom in bi mesto „vlak“ napisal „žganje“. Tako je tudi storil.

Ko mu je občinski predstojnik s trdnimi besedami to očital, je rekel:

„Resnica je, da odkar vozi vlak, še ni bil nihče povožen. Jaz bi bil prvi. A mene bi ne povozil vlak, ampak žganje.“

Kaj meniš, dragi bralec, ali ima Jože prav? Ali ni žganje povzročilo več nesreč kot vse železnice? Poglej mladega človeka, kateri je prijatelj žganja! Kako izgleda, kako zabuhel je obraz, kako razmršeni lasje, ostuden je. Poglej v družine, kjer oče pije, kako žalostno je. Zatorej, pazite na žganje. Žganje je bacil, ki razruši družino in državo.

KRIZANKA ŠT. 1.

Besede pomenijo:

Vodoravno: 3 velik zlikovec; 6 okrajek, krajni del gmote, tudi oblika manjše vzpetine; 8 krušna snov; 9 vrsta leposlovca; 11 sorodnik po ženi; 12 neka maščoba; 13 del oblčila; 14 kraj v cerkvi; 15 soha, upodobljeno bitje; 18 manjše naselje; 19 trud, trpljenje; 21 zelo pogosto moško krstno ime; 23 bolj nenavadno moško ime. Toda pater tega imena je dobro zapisan v slovenskem slovstvu; 25 slok, droban.

Navpično: 1 izgubljena bitka, polom; 2 listnato drevo; 3 vodna žival, ki zadensko hodi; 4 predlog; 5 živalska končina; 6 delomržež, vagabund; 7 enota električnega toka, katero vsaka gospodinja mora plačevati po njeni uporabi; 8 gledam se s pol očesa; 10 muslimansko sveto pismo; 16 diplomat bivšega Reicha; 17 moško krstno ime; 20 največja v morju živeča riba; 22 vpi-tje, krik; 24 osebni zaimek za tretjo osebo.

Prvikrat v Ljubljani

Zaradi pomanjkanja prostora prinašamo sedaj konec povesti: „Prvikrat v Ljubljani“. — Zadnjič smo spremljali podeželjano v mesto in se zabavali ob njegovih doživljajih. Danes pa berimo njegovo veselo zgodbo naprej!

„Lejte vendar, kako je tukaj spet vse narobe!“ je umeval sam pri sebi. „Nikjer nobene jablane, nikjer hruške ali češpljice! Zanikrni kostanji delajo le senco, da komaj raste malo trave in malo rož. Nikjer pa ni nobene poštene gredice, nikjer nobenega krompirčka! In nikjer se ne pase nobena kravica, noben telček! Pa še to revščino so ogradili okrog z nerodno črno ograjo, da ne more noter ne pastir ne žival. Samo razuzdani kužki rajajo tod in tam, pa vsem so glave zvezane kakor pri nas počeni lonci. Rad bi vedel, če se mrhe samé tako divje koljejo med sabo ali jih hudobna gospoda pretepa tako neusmiljeno za pokoro. Lej, večja polovica prostora tja do hiš je celo prazna in tako razhojena pa razvožena, da zlepa ne bo mogla več pognati nobena travica. Dimka, slaba bi ti predla tukaj v Ljubljani, koder je tako malo paše! Le vesela bodi, da si na

kmetih doma! Vsega zlomka si umišljujejo hudikova gospoda, prebrisani so res v marsičem, ali kmetovati znajo presneto slabo!“

Po lepi cesti so pripeljali trije možje brizgalnico na dveh kolesih. Prvi je zavrtal pipo v tla, drugi je vlekel dvokolnico, tretji pa držal dolgo cev in škropil po prašnih tleh.

„Človek bi mislil, da je v deveti deželi,“ si je dejal Matajev Matija. „Tako premeteni so ti možje kakor Mojzes, ko je s čudodelno palico izonegavil Izraelcem vodo iz skale.“

Ves motoglav, malone omamljen po toliko novih vtiskih, jo je primahal mimo gostilniškega vrta in takoj občutil hudo žejo. Pod košatimi kostanji je sedelo nekaj gostov. Matajev Matija je veselo pospešil korake po hreščecem belem pesku in stopil k pogrjnjeni mizi. Svoj ljubi dežnik in palico je naslonil ob drevo, položil pisano culo na mizo in sedel moško in široko na stol.

Pritékel je bled, skrbno počesan fantič, ves črno oblečen, v suknjici na otepeke, in vihtel belo brisalko.

„Polič najboljšega!“ je naročil Matija in imenitno pogledal po drugih gostih. „Skoraj bi bil pozabil jesti in piti, hehe.“

Dečko je prinesel pijačo in okroglih zemelj. Mataj pa je iztrebil kos sira iz cule in pipec iz žepa.

„Kako pa naj jem ta drobiž, da se mi

ne bodo smejali tistile tam, ki me gledajo debelo, kakor bi me hoteli vase zajeti?“ se je vprašal in prebiral zemljice. V Zaplani imamo najmanj trikrat večje žemlje in štirikrat tolikšne roglje. Ali naj devljem po dvoje teh drobnih kruhkov hkrati v usta ali samo po enega?“

Polagoma je prihajalo vedno več gostov. V vrhovih lepih kostanjev so se igrale krotke luči zahajajočega sonca in prijetno hladilen veter je sapljajal Mataju v obraz.

Na odru blizu njega so se pokazali godci z velikimi in majhnimi piščalkami, trobentami in drugimi čudnimi svirali. Sedli so na stole; pred sabo je imel vsak svoj kos počekanega papirja na stolcu.

„Slabo znajo,“ jih je obsodil Mataj, ko so uglašali glasbila. „Vsak brlizza in šušmari, piska in trobezljja navdan, kakor se mu pač ljubi. Znajo pa zaplanski godci vse bolje!“

Tedaj je stopil gospod s črno paličko mednje in potrkal z njo na stolcu.

„Dobro jih je ugnal mož!“ se je oveselil Mataj. „Tako so se zbal njihove šibe, da so vsi umolknil.“

Začeli so gosti, sprva rahlo in počasi, potem pa zmerom glasneje.

„Zdaj pa že, zdaj!“ je kimal Matajev Matija. „Dobro jo režejo. Hehe, kaj vse naredi šiba, dobrodelna mati! Lej, lej,

kako jim mojster miga in žuga in jih roti, sicer bi mu razbili nemarni divjaki rene in boben in vse! Hehe!“

Prijazno je kimal, kazal svoje okajene zobe in bobnal s kitasto roko po taktu na mizo.

„Presneta reč vendar, zakaj pa nič ne plešete, ko imate že godbo?“ je vprašal natakario. „Saj prostora je tukaj dovolj, hehe!“

Dekle pa se mu je le nasmehnilo in hitelo na drugo stran, kamor so jo klicali žejni poslušalci.

Ko je godba utihnila, je občinstvo burno zaploskalo. Matija pa je nalil svoj kozarec do vrha, nataknil kos sira na pipec in šel oboje ponujat kapelniku.

„Dobro ste jih krotili!“ ga je pohvalil. „Nate, okrepcajte se malo, prijatelj!“

Občinstvo je vstajalo s sedežev, se vse prek smejalo in začelo znova ploskati.

„Če ste pijani, pojdite spat!“ je velel gostilničar.

„Od dveh poličev ne bom pijan, hehe,“ se je smejal Matija. Presneto slabo me poznate! Ali je kaj tako hudega, če ponudim bližnjemu kozareček vina?“

„Plačajte pa z bogom!“

„Dobrota je sirota!“ je vzkliknil Matajev Matija, plačal, pobral svoje reči, prijazno pokimal kapelniku in odkoralkal z vrta.